

SMÅFÖRETAGS BAROMETERN

Värmlands län

Juni 2019

Ett samarbete mellan:

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

Innehåll

Om Småföretagsbarometern	3
<i>Nettotal och konjunkturindikatorn</i>	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Värmlands län	4
Konjunkturutvecklingen i Sverige och näringslivet i Värmlands län.....	5
<i>Näringslivet i Värmlands län</i>	5
Småföretagsbarometern – Värmlands län.....	7
<i>Konjunkturindikatorn</i>	7
<i>Sysselsättning</i>	9
<i>Orderingång</i>	10
<i>Tackat nej till order</i>	11
<i>Omsättning</i>	12
<i>Lönsamhetsutvecklingen</i>	13
<i>Företagens prisförväntningar</i>	13
Expansionsutsikter och hinder för expansion	14
Slutsatser	17

Om Småföretagsbarometern

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst 1 och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företagare inom det privata näringslivet med 1-49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 473 000 privata företag fördelade över hela landet. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och förståelsen för de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a) Ja/nej
- b) Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator arbetar med **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar och procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än 0 betyder kontraktion, medan ett värde över 0 betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå

Sedan adderas nettotalet för *sysselsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

Sammanfattning av konjunkturläget i Värmlands län

- **Småföretagskonjunkturen** är fortsatt god i Värmland, men har mattats av sedan i fjol. Utfallet i konjunktorens utveckling blev därmed inte på den höga nivå som företagen förväntade sig i fjolårets rapport. Förväntningarna på de kommande tolv månaderna är en återhämtning i konjunkturen och att tillväxttakten ska öka.
- **Sysselsättningstillväxten** är fortsatt positiv i Värmland, men tillväxttakten har för fjärde året i rad mattats av och länets tillväxttakt ligger strax under riksgenomsnittet. Förväntningarna på kommande tolv månader är en ökad tillväxttakt.
- **Orderingången** för länets småföretag har sett en ökad tillväxttakt sedan fjolårets mätning. Länets tillväxttakt i orderingången är lägre än riksgenomsnittet. Företagen har reviderat sina förväntningar gällande orderingången och tror nu på en mer försiktig ökning av tillväxttakten.
- **Omsättningstillväxten** är fortsatt positiv i länet, men tillväxttakten avtar i årets mätning. Totalt sett tror företagen i Värmland på en tilltagande omsättningstillväxt de kommande tolv månaderna.
- **Tillväxten av lönsamheten** har ökat kraftigt de senaste tolv månaderna för företagen i Värmland. I förra årets Småföretagsbarometer förutspådde företagarna att lönsamhetsutvecklingen skulle nå historiska rekordnivåer. I årets rapport ser vi att utfallet blev lägre än förväntat. Företagen i Värmland tror på en ökad lönsamhet i nivå med riksgenomsnittet under de kommande tolv månaderna.
- Företagen i Värmlands län upplever bättre möjligheter att växa än i fjol. I länet uppger 73 procent av företagen att de har **goda utsikter att expandera på sikt**. Samtidigt är det omkring nio av tio företag som vill växa.
- **Det främsta tillväxthindret** i Värmlands län är bristen på lämplig arbetskraft. Tuff konkurrens och höga arbetskraftskostnader är också betydande tillväxthinder för Värmlands småföretag.

Konjunkturutvecklingen i Sverige och näringslivet i Värmlands län

Konjunkturen hos Sveriges småföretag med 1–49 anställda har försvagats under det senaste året. Den samlade konjunkturindikatorn i Småföretagsbarometern 2019 sjönk till 61 jämfört med 69 förra året och är därmed långt under det historiska snittet på 76. Det är dessutom en påtagligt svagare konjunktur än vad företagarna förväntade sig förra året. Företagens högt ställda förväntningar har alltså inte införlivats under året, vilket också förklarar varför företagen nu ytterligare reviderat ned förväntningarna inför de kommande tolv månaderna. Det är framför allt sysselsättningen som ökat långsammare än förväntat. Även orderingång och omsättning har utvecklats svagare. En trolig förklaring till att tillväxttakten avtagit under året är, liksom tidigare år, att många småföretag redan har nått sina kapacitetstak. Svårigheter att hitta personal med rätt kompetens och höga kostnader för att ha anställda är exempel på utmaningar som gör det svårt för företag att expandera och att på kort tid anpassa och förändra produktionstakten.

Det är andra året i rad som konjunkturindikatorn minskar och den är nu på lägsta nivån sedan 2013, det vill säga efterdyningarna av eurokrisen. Småföretagen upplever trots det en relativt god tillväxt även om konjunkturtoppen har passerats.

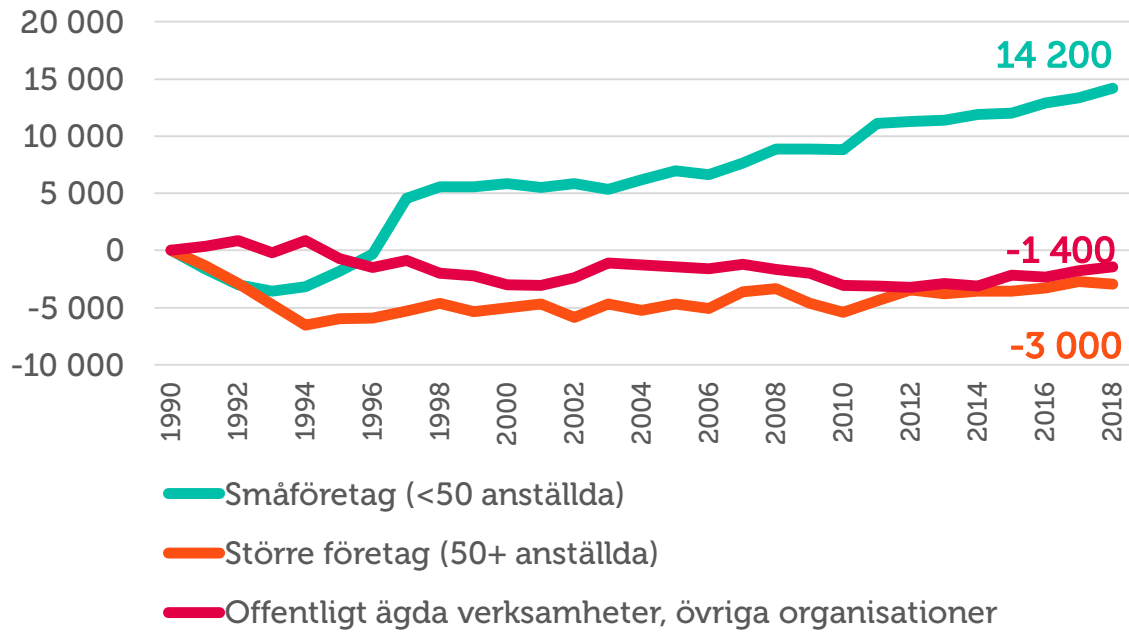
Näringslivet i Värmlands län

Näringslivet i Värmlands län består av företag verksamma inom en rad olika sektorer. Tillgången på järnmalm har bäddat för regionens traditionella tillverkningsindustrier inom verktygsstål. Även skogen är en resurs som bidragit till att utveckla marknadsledande verksamheter och kompetens kopplad till pappers- och massaindustrin. Den traditionella industrin behåller en betydande ställning och runt den har även andra branscher kunnat växa sig starka. Tyngdpunkten ligger på verksamheter kopplade till papper och massa, förpackningar, stål och verkstad samt IT och telekom. Även handel och besöksnäring med relaterade verksamheter växer i termer av företag och sysselsättning.

För att näringslivet även fortsatt ska utvecklas är det viktigt med goda förutsättningar för att bo och verka i olika delar av länet. Väl fungerande arbetsmarknadsregioner med breda branschstrukturer och goda möjligheter i arbetslivet är avgörande och tillgänglighet liksom samverkan är avgörande faktorer.

Den lokala näringslivspolitikerna genom bland annat Länsstyrelsen arbetar för att skapa en ekonomiskt hållbar utveckling och öka sysselsättningen och uppmuntrar näringslivet att arbeta med frågor som rör jämställdhet, miljö och integration. Detta förutsätter ett brett samarbete mellan näringsliv, kommuner och andra organisationer. Dialogen med och inom näringslivet är avgörande för att stärka näringslivets framtida förutsättningar.

Figur 1 visar tydligt att det är de mindre, växande företagen som står för sysselsättningstillväxten i Värmlands län.

Figur 1 Tillväxt av jobb i Värmland län sedan 1990 (källa: SCB)¹

¹ Arbetsställen utan anställda räknas som 1 jobb. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas

Småföretagsbarometern – Värmlands län

Konjunkturindikatorn

Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

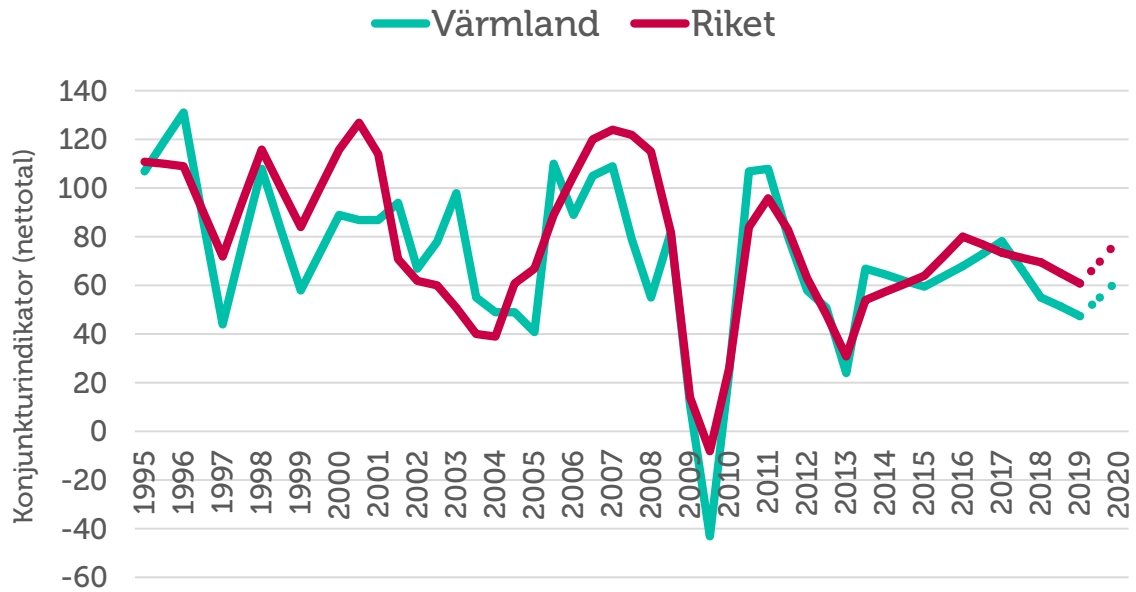
Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

I Småföretagsbarometern redovisar vi Värmland läns utveckling vad gäller sysselsättning, orderingång och omsättning för att få en bild över konjunkturläget i länet. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet.

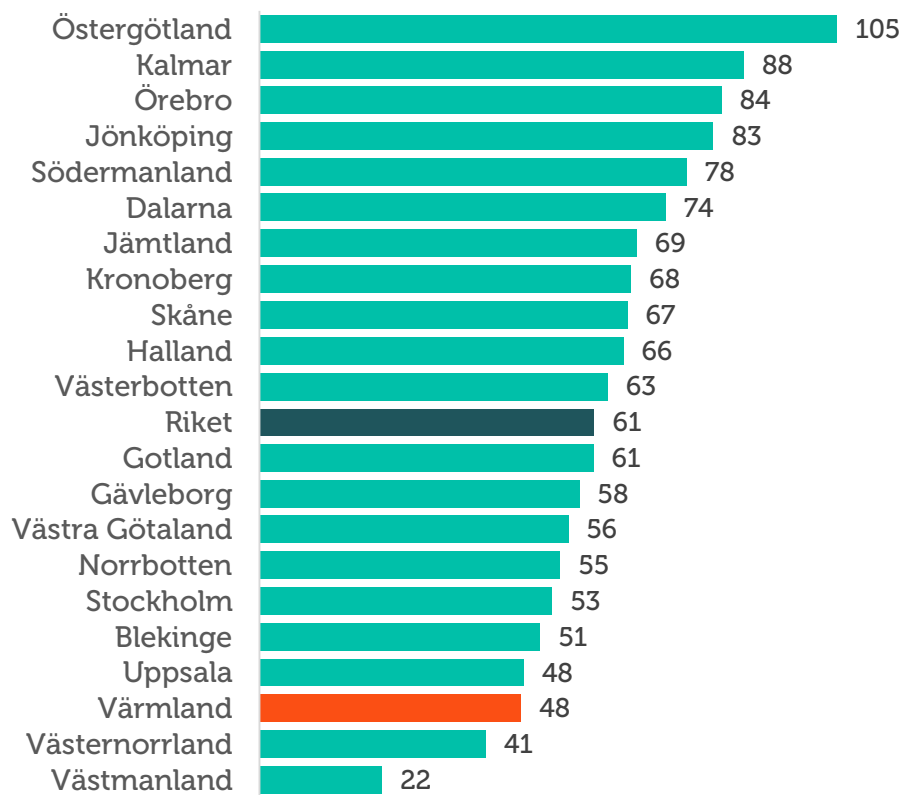
Länets småföretagskonjunktur fortsatte att dämpas i årets undersökning och fortsatte därmed att uppvisa en svagare utveckling än i riket som helhet. Det sammanlagda nettotalet för konjunkturindikatorn sjönk till 48 vilket är en bra bit ifrån riksgenomsnittets 61. Det innebär att länet hamnar bland de tre län med lägst värde på konjunkturindikatorn, se figur 3.

Utfallet i konjunkturindikatorn blev således inte på den höga nivå som företagen förväntade sig i fjolårets rapport. Då trodde företagen på ett samlat nettotal på 65 för det kommande året. Förväntningarna på de kommande tolv månaderna är en återhämtning i konjunkturen till ett nettotal på 63.

Figur 2 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (nettotal) i Värmlands län och riket 1995-2019

Figur 3 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (nettotal) 2019

Sysselsättning

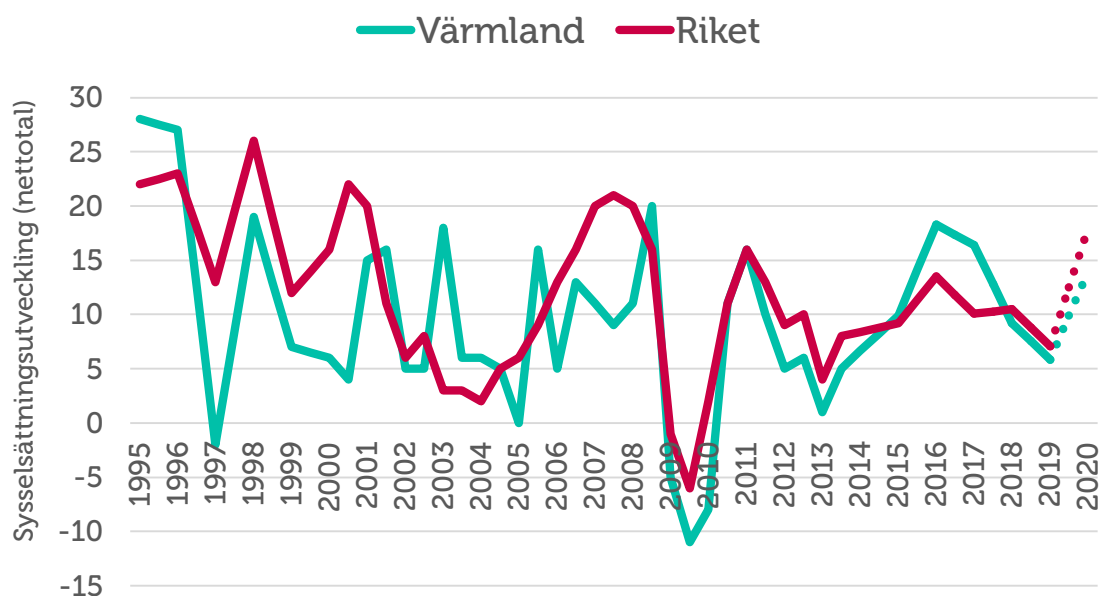
Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett nettotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Det innebär alltså att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

Sysselsättningstillväxten är fortsatt positiv i Värmland, men tillväxttakten har för fjärde året i rad mattats av. Totalt uppger 17 procent företag i länet att de har ökat sin personalstyrka under året medan elva procent av företagen minskat antal medarbetare. Det innebär att nettotalet för sysselsättningen sjönk till 6 vilket är en minskning sedan i fjol då nettotalet var 9. För riket som helhet har sysselsättningstillväxten minskat något, från fjolårets 10 till årets nettotal på 7, vilket innebär att Värmland placerar sig precis under riksgenomsnittet för andra året i rad.

Även om tillväxten är positiv i länet blev utfallet en lägre tillväxttakt i sysselsättning än vad företagen förväntade sig i förra årets mätning. Den främsta orsaken till det är att fler företag än förväntat tvingats till personalneddragningar. Det är också något färre som har ökat antalet anställda, vilket kan bero på att företagen haft svårt att hitta personal med rätt kompetens.

Prognosen inför de kommande tolv månaderna är att tillväxttakten i sysselsättningen kommer att öka kraftigt, precis som prognosen för riksgenomsnittet. Av länets företag tror 21 procent på ett ökat antal medarbetare samtidigt som sju procent tror på en minskad personalstyrka, vilket ger ett förväntat nettotal på 14.

Figur 4 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Värmlands län och riket 1995-2019

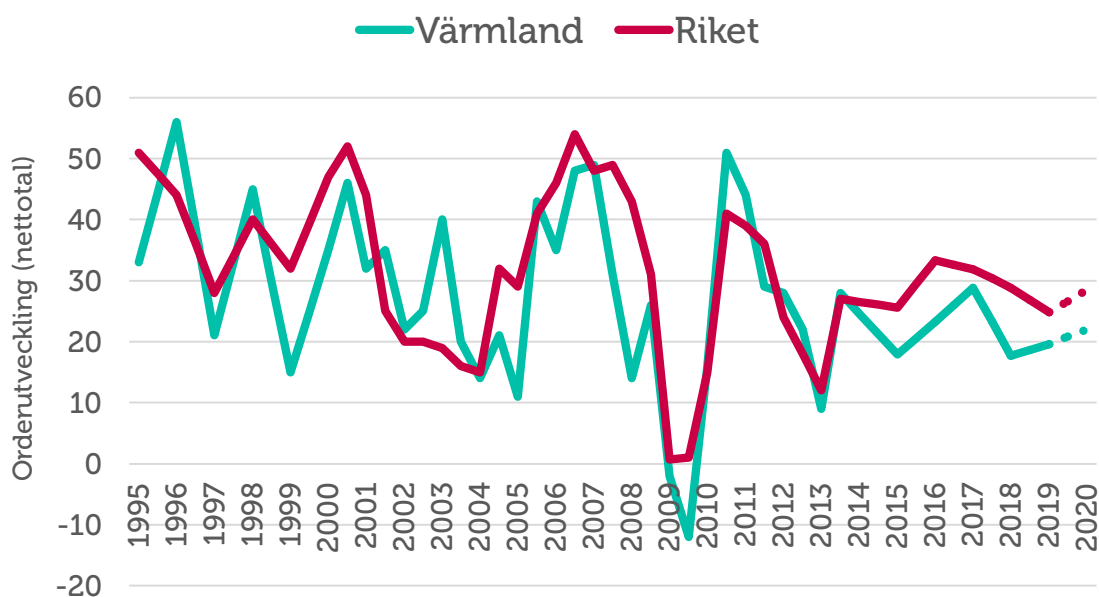
Orderingång

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Tillväxttakten i orderingången för länets småföretag har ökat något sedan fjolårets mätning. Nettotalet år 2018 var 18 vilket i årets mätning har ökat till 20. Länet ligger således under riksgenomsnittets nettotal på 25. Orderingången har ökat i 41 procent av länets företag medan den har minskat i 21 procent av dem.

Utvecklingen av orderingången förväntas tillta, 35 procent tror på en ökad orderingång samtidigt som 13 procent tror på en minskad orderingång under de kommande tolv månaderna. Förväntningarna (netttotal 22) är lägre än i fjol då företagens tro på en ökad tillväxttakt i orderutvecklingen gav ett nettotal på 24.

Figur 5 Orderutveckling (netttotal) i Värmlands län och riket 1995-2019

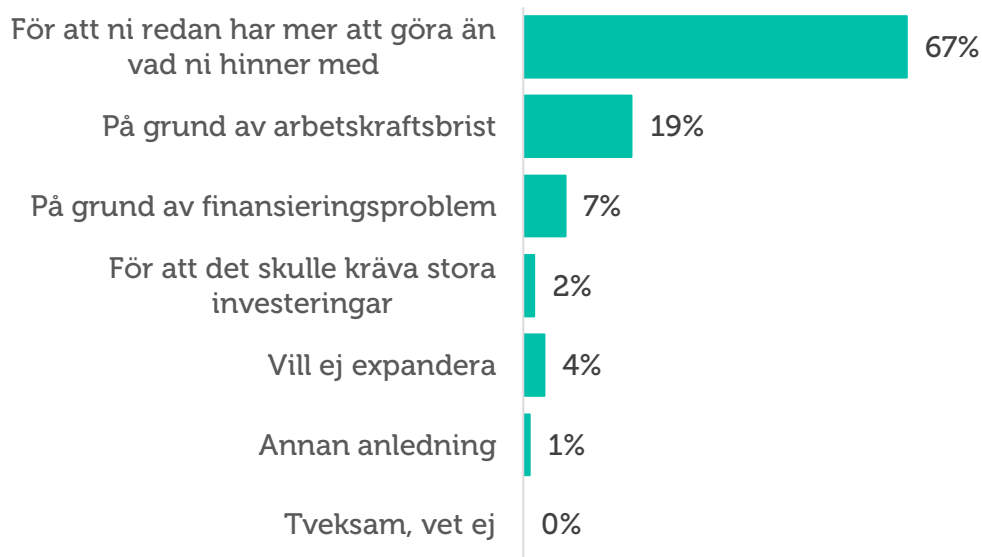
Tackat nej till order

När tiden inte räcker till, om personal saknas, eller då finansiering saknas till nödvändiga investeringar kan många företag tvingas tacka nej till order. Av länets småföretagare har 40 procent tackat nej till order under det senaste året, vilket är en lite högre andel jämfört med förra årets mätning (33 procent). Detta gör att länet detta år precis placerar sig under riksgenomsnittet där 41 procent av landets småföretagare har tackat nej till order det senaste året.

Av de som tackat nej till order anger hela 67 procent att den huvudsakliga anledningen är att de redan har mer att göra än de hinner med. Detta är ungefär samma som i fjol då 71 procent av företagen gav samma svar, och det är även en större andel än något annat län i Sverige, bortsett från Jönköpings län som ligger på ungefär samma andel.

Att tacka nej till order på grund av arbetskraftsbrist, exempelvis kompetens- eller matchningsproblem, är fortsatt en av de främsta anledningarna. Detta problem har blivit mer accentuerat i årets undersökning där andelen företag med rekryteringsproblem har ökat till 19 procent jämfört med fjolårets sju procent. Som vi kommer att redogöra för senare i texten upplever en stor andel företag i Värmland kompetensbrist som främsta tillväxthinder, vilket kan förklara varför företagen i länets kapacitetsbrist är den överlägset främsta anledningen till att företagen tvingas tacka nej till order.

Figur 6 Tackat nej till order

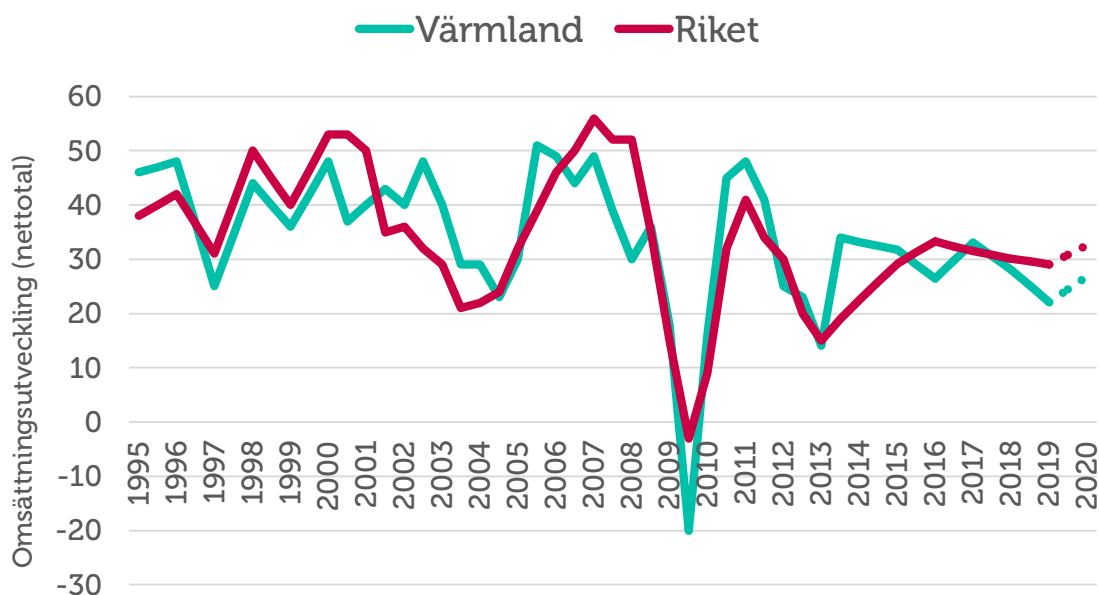
Omsättning

Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

Omsättningstillväxten i länets småföretag har avtagit ytterligare då nettotalet sjönk till 22 jämfört med 28 förra året. Det innebär att omsättningen uppvisar den svagaste utvecklingen sedan 2013. Bland Värmlands företag har 50 procent under de senaste tolv månaderna haft en ökad omsättning medan 28 procent minskat sin omsättning. Länets sammanvägda nettotal för omsättningstillväxten är strax under riksgenomsnittet på 29.

Totalt sett tror företagen i Värmland på en tilltagande omsättningstillväxt de kommande tolv månaderna som gör att nettotalet landar på 27, vilket är strax under de genomsnittliga förväntningarna i riket.

Figur 7 Omsättningsutveckling (netttotal) i Värmlands län och riket 1995-2019

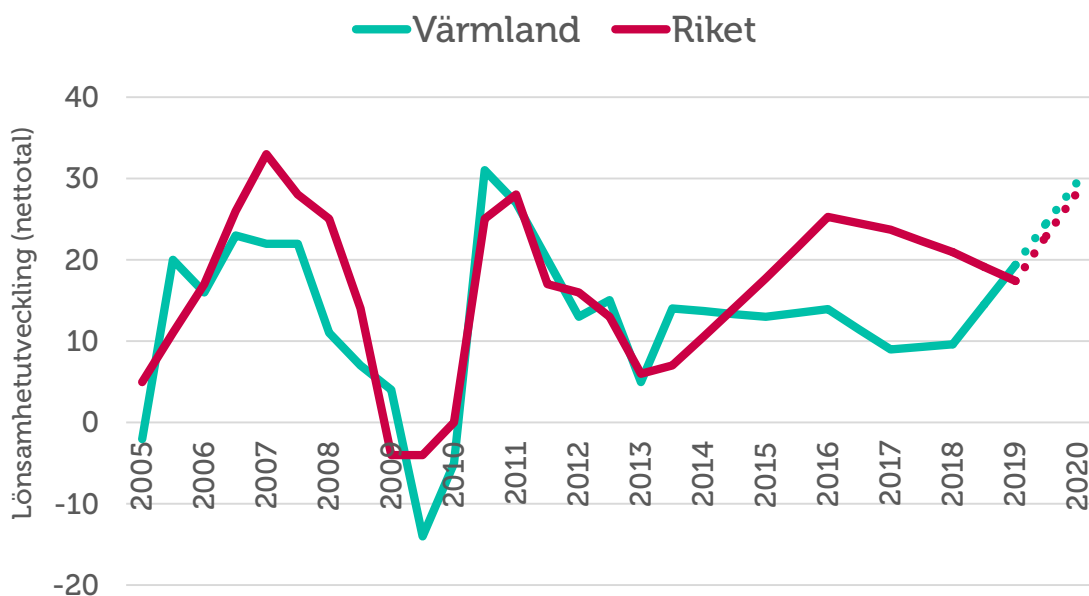

Lönsamhetsutvecklingen

Företagens möjligheter att växa genom investeringar och nyanställningar är delvis hänförlig till lönsamhetsutvecklingen. De relativt dramatiska rörelserna i lönsamheten avspeglar framförallt hur småföretagen påverkas av den internationella konjunkturen men också av svängningar i den inhemska ekonomin. I 2018 års Småföretagsbarometer förutspådde företagarna att lönsamhetsutvecklingen skulle nå upp till 2010 års historiska rekordnivåer. Nettotalet förväntades landa på 30. Som figur 8 visar blev utfallet inte riktigt som förväntat, men utvecklingen har varit mycket god. Värmlands län ökade tillväxten av lönsamheten från ett nettotal på 10 (2018) till 19 i årets mätning. Det innebär även att länet har ett högre nettotal än riksgenomsnittet, som landar på 17. Av samtliga företag i länet har 39 procent haft en förbättrad lönsamhet medan 20 procent haft en försämrad lönsamhet i verksamheten.

Förväntningarna på de kommande tolv månaderna är att denna stadiga tillväxtökning ska fortsätta tillbaka mot historiska nivåer. Företagen i Värmland tror på en ökad lönsamhet i större utsträckning än riksgenomsnittet, närmare 38 procent av dem tror på en ökad lönsamhet. Nettotalet för lönsamhetstillväxten förväntas bli 30.

Figur 8 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Värmlands län och riket 2005-2019

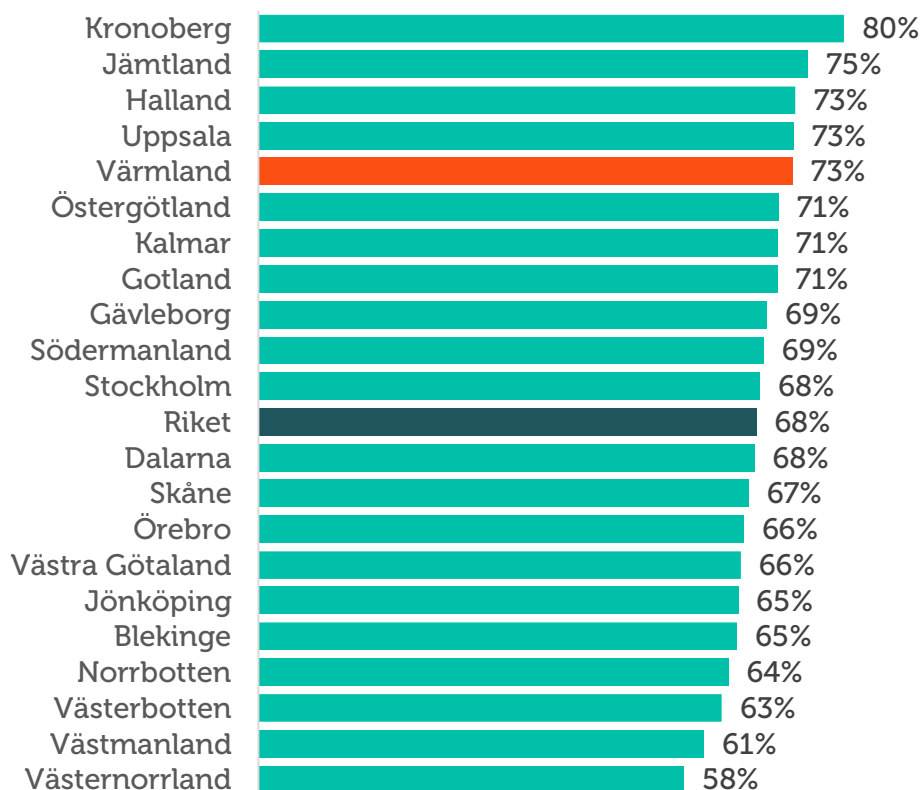
Företagens prisförväntningar

Förväntningarna på prisutvecklingen bland Värmlands företag är något lägre än genomsnittet för riket. I länet räknar 36 procent av företagen med att kunna höja priserna kommande år och endast tre procent förväntar sig lägre försäljningspriser. Riksgenomsnittet ligger på 40 procent.

Expansionsutsikter och hinder för expansion

Företagen i Värmlands län upplever bättre möjligheter att växa än i fjol. I år uppger 73 procent att de har goda utsikter att expandera på sikt, jämfört med fjolårets 62 procent, se figur 9. Samtidigt är det nio av tio företag som vill växa.

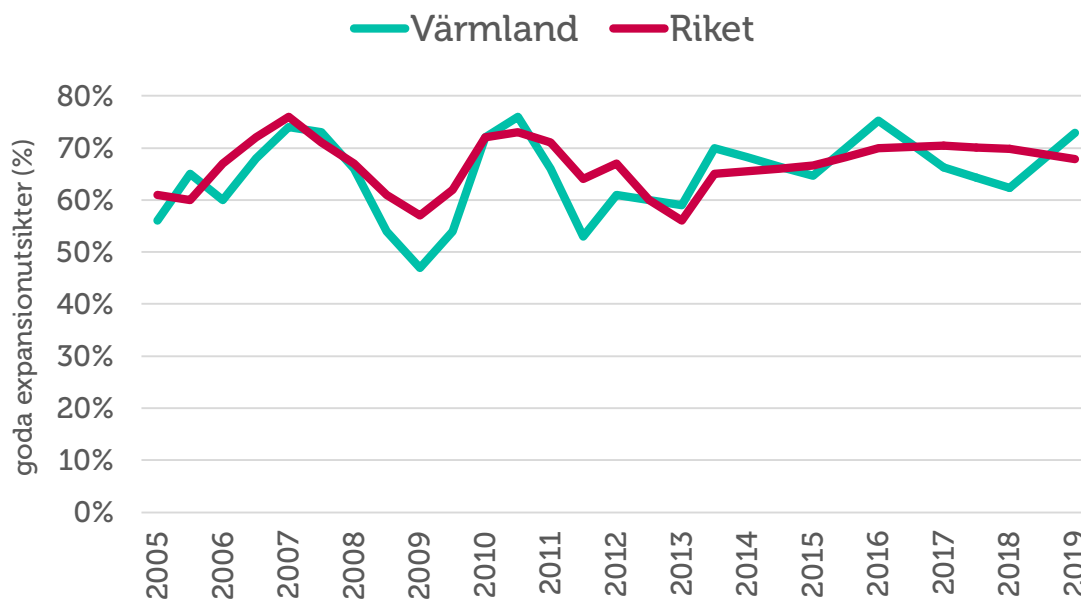
Figur 9 Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2019

Hanna Jonasson
Regionchef Värmland

Även om länets småföretagskonjunktur fortsatte att dämpas i årets undersökning är det glädjande att se att tillväxttakten i orderingången för länets småföretag har ökat något sedan fjolårets mätning liksom att Värmlands län ökade tillväxten av lönsamheten från ett nettotal på 10 (2018) till 19 i årets mätning. Företagen i Värmlands län upplever även bättre möjligheter att växa än i fjol. I år uppger 73 procent att de har goda utsikter att expandera på sikt, jämfört med fjolårets 62 procent.

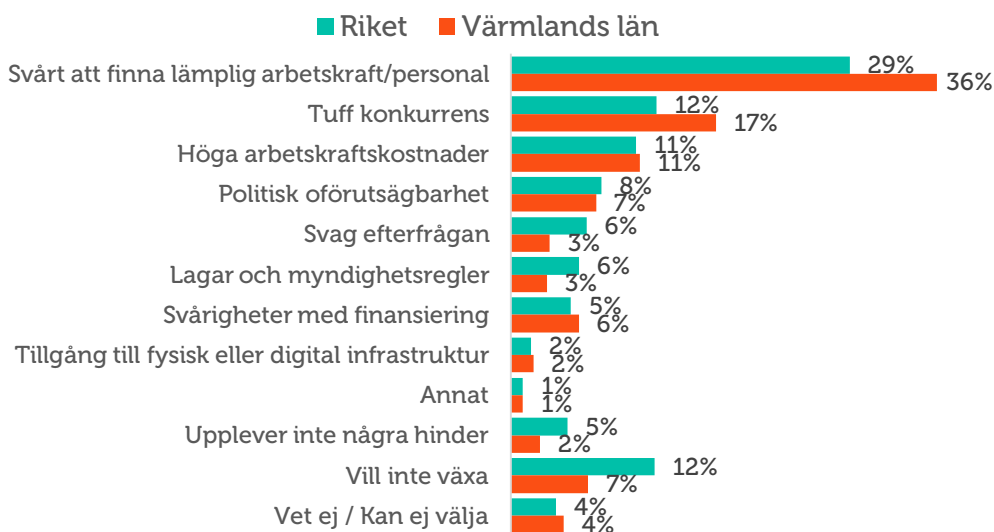
Figur 9 Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Värmlands län och riket 2005-2019

Brist på lämplig arbetskraft är fortsatt det enskilt största tillväxthindret som Värmlands småföretag upplever. Mer än vart tredje företag uppger detta som största expansionshinder. Motsvarande andel för riksgenomsnittet är 29 procent. Det finns flera orsaker till rekryteringssvårigheterna. Men i dagens konjunkturläge är det inte framför allt för höga lönekrav eller kostnaden för att anställa som skapar de största problemen. De största utmaningarna ligger i matchningen. Företagen hittar inte personer med rätt utbildning och erfarenhet.

Tuff konkurrens är också ett betydande hinder för företagen i Värmland, 17 procent av företagen upplever detta som största expansionshinder. Svårigheter med finansiering ses som ett större tillväxthinder för företagare i Värmland än för riksgenomsnittet.

Figur 10 Tillväxthinder enligt företagen i Värmlands län och i riket 2019 (procent)

Tittar vi specifikt på skatteområdet (Figur 12) ser vi att det framförallt är arbetsgivaravgifterna som upplevs som ett hinder för att utveckla företaget. Till detta kommer också energiskatt samt inkomstskatt på lön/arbete. Dessa skatter anses dock i mindre grad utgöra ett hinder för tillväxten i företaget. Omkring var femte företag anser inte att skatter utgör ett hinder för utvecklingen av företaget.

Figur 12 Om det finns skatter som du upplever utgör hinder för er att driva ert företag på önskat sätt, vilka skatter anser ni det i så fall vara?

Slutsatser

Konjunkturen hos Sveriges småföretag med 1–49 anställda har försvagats under det senaste året. Den samlade konjunkturindikatorn i Småföretagsbarometern 2019 sjönk till 61 jämfört med 69 förra året och är därmed långt under det historiska snittet på 76. Det är dessutom en påtagligt svagare konjunktur än vad företagarna förväntade sig förra året. De främsta orsakerna till nedgången jämfört med föregående undersökning är en svagare ökning i företagets orderingång följt av sysselsättning och omsättning. Småföretagen upplever alltså fortsatt en relativt god tillväxt även om konjunkturtoppen har passerats.

Värmlands läns småföretagskonjunktur dämpas ytterligare i årets undersökning och uppvisar en svagare utveckling än i riket som helhet. Det sammanlagda nettotalet för konjunkturindikatorn sjönk till 48 vilket är en bra bit ifrån riksgenomsnittets 61. Det innebär att länet hamnar bland de tre län med lägst värde på konjunkturindikatorn. Utfallet i konjunkturindikatorn blev således inte på den höga nivå som företagen förväntade sig i fjolårets rapport.

De främsta hindren för företagets tillväxt är svårigheterna med att hitta lämplig kompetens, höga arbetskraftskostnader och tuff konkurrens. Många företag upplever att det är svårt att hinna med och i Värmland har fyra av tio företag tackat nej till order under det senaste året. De främsta skälen till att företagen tackat nej till order är återigen kapacitetsbrist och svårigheterna med att hitta arbetskraft med rätt kompetens.

Oavsett konjunkturläge är förutsägbara villkor som underlättar och stödjer företagande avgörande för Sveriges långsiktiga konkurrenskraft. Småföretagsbarometern 2019 visar att reformer skulle ha stor betydelse, framförallt inom tre områden.

Säkra småföretagens tillgång till kompetens

Småföretagens svårigheter att hitta arbetskraft med rätt kompetens är utbredd och hämmar deras expansionsmöjligheter. Kvaliteten i det svenska utbildningssystemet behöver säkras och bli mer anpassat efter arbetsmarknadens efterfrågan. Detta i kombination med förenklade anställningsregler kan förbättra matchningen mellan arbetssökande och lediga platser.

Sänk kostnaden att anställa och underlätta rekrytering

Många företag upplever att kostnaderna att anställa är för höga. Fler vägar in i arbetslivet behövs för de grupper som idag står utanför arbetsmarknaden. Förenkla regelverket vid nyanställningar och en översyn av lagen om anställningsskydd (LAS).

Öka incitamenten att starta företag

Många svenskar funderar på att starta företag men det är betydligt färre som tar steget fullt ut. En bidragande faktor är att socialförsäkringssystemet är mer anpassat för anställda än för företagare. En översyn av socialförsäkringssystemet behövs för att öka incitamentet att starta företag. Fler skulle sannolikt våga förverkliga sina affärsidéer om balansen mellan risk och avkastning förbättrades.